

Stowarzyszenie Przemyski Konwent Społeczno-Gospodarczy w Przemyślu

Anna Szcześniak

1. Wprowadzenie

Stowarzyszenie Przemyski Konwent Społeczno-Gospodarczy¹ zostało zarejestrowane w październiku 2006 r., jednak jego koncepcja powstała dwa lata wcześniej.² Przemyscy przedsiębiorcy skupieni w Regionalnej Izbie Gospodarczej w Przemyślu pragnęli utworzyć platformę współpracy, dzięki której poszczególne stowarzyszenia mogłyby wspólnie prezentować swoje poglądy wobec władz publicznych, oczekiwać odpowiedzi od przedstawicieli władz, a także organizować różnego rodzaju imprezy. Tę koncepcję nazwaną Przemyskim Konwentem Gospodarczym poparło początkowo 15 stowarzyszeń. Cele i zagadnienia, którymi zajmował się Konwent zmieniały się w czasie. W 2006 r. przedsiębiorcy związani z Konwentem i reprezentujący dziesięć stowarzyszeń wystawili własną reprezentację do samorządu miasta Przemyśla i zarejestrowali komitet wyborczy o nazwie Przemyski Konwent. Ich celem było uświadomienie mieszkańcom miasta, że jest alternatywa dla partii politycznych, których cele niekoniecznie są zbieżne z interesami regionu, a także zainteresowanie lokalnej społeczności problemami gospodarczymi, dla których warto poszukać nowych rozwiązań.

Na bazie tych doświadczeń uformowano obecne stowarzyszenie. W jego Zarządzie znaleźli się przedstawiciele kilku znanych stowarzyszeń gospodarczych. W 2011 r. wśród honorowych członków Konwentu jest 21 jednostek, m.in.: Krakowska Kongregacja Kupiecka Oddział Terenowy w Przemyślu, Przemyskie Stowarzyszenie Kupieckie, Stowarzyszenie Zarządców Nieruchomości „Dom” w Przemyślu, Przemyski Klub Rotariański Rotary Club, Forum Współpracy Transgranicznej w Przemyślu, Rada Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT w Przemyślu, Regionalne Stowarzyszenie Przedsiębiorców w Przemyślu, Forum Biznesu Region w Przemyślu, Cech Rzemiosł Różnych w Przemyślu, Związek Pszczelarzy Ziemi Przemyskiej oraz Stowarzyszenie „B4” z Rzeszowa. Konwent współpracuje także z Regionalną Izbą Gospodarczą w Przemyślu, Towarzystwem Przyjaciół Przemyśla i Regionu, Stowarzyszeniem Projekt Polska, jak również z partnerem ukraińskim - Stowarzyszeniem Lwowska Kongregacja Kupiecka z siedzibą we Lwowie.

Zasadnicze cele Przemyskiego Konwentu Społeczno-Gospodarczego to:

- tworzenie warunków do współpracy dla stowarzyszeń i ich przedstawicieli,
- działanie na rzecz rozwoju regionu na arenie lokalnej, ogólnopolskiej i międzynarodowej,
- pomoc stowarzyszeniom w realizacji ich statutowych celów m.in. poprzez organizację misji gospodarczych, szkoleń, współpracę na bazie programów unijnych, tworzenie wspólnych reprezentacji wobec władz polityczno-samorządowych,
- wspieranie działań proekologicznych, głównie w zakresie energii odnawialnej po obu stronach granicy.

---

¹ Niniejsze studium przypadku zostało opracowane we współpracy z Panem Janem Piszakiem – Prezesem Stowarzyszenia Przemyski Konwent Społeczno-Gospodarczy, któremu autorka składa serdeczne podziękowania za udzielone wypowiedzi i pomoc.

² www.przemyskikonwent.free.ngo.pl

2. Główne zagadnienia poddane monitoringowi

Konwent, zanim został formalnie zarejestrowany pod obecną nazwą, promował ważne dla Przemysła i jego rozwoju wydarzenia, takie jak na przykład powstanie Paktu dla Przemysła czy przemyskich kompleksów rekreacyjno-wodnych, a także forsował opracowanie koncepcji i doprowadzenie do powstania Parku Naukowo-Technologicznego na terenie miasta Przemysła i okolicznych gmin, który jednak ostatecznie nie został zrealizowany.³ W ostatnich latach Konwent monitorował zagadnienia związane z rozwojem gospodarczym miasta i regionu przemyskiego, a w szczególności dotyczące tzw. „zielonej energii” na Podkarpaciu, przemyskiej wolnej strefy ekonomicznej, współpracy mieszkańców pogranicza polsko-ukraińskiego oraz poszerzenia granic miasta Przemysła. Konwent podejmował również działania wspierające dalszą integrację lokalnych stowarzyszeń, a także realizował inicjatywy promujące region i tym samym lokalnych przedsiębiorców i ich potencjał.

3. Władze publiczne, na które organizacja próbuje wpływać/ z którymi współpracuje przy kwestiach lokalnych

Przedsiębiorcy związani z Konwentem kontaktują się i utrzymują relacje z władzami lokalnymi, a także z przedstawicielami władz regionalnych. Najczęściej spotykają się z Prezydentem Miasta Przemysła oraz Zastępcami Prezydenta, Wójtem Gminy Przemysła, Starostą Przemyskim, Wojewodą i Marszałkiem Województwa Podkarpackiego. Do wspólnych działań zapraszają również prezydentów miast i przedstawicieli innych gmin w regionie, a także parlamentarzystów.

4. Formy działania

Można stwierdzić, że Konwent realizuje swoje podstawowe cele poprzez promowanie sukcesów lokalnych przedsiębiorców i innych osób z regionu oraz działania integrujące przemyskie organizacje reprezentujące biznes, a także organizacje działające w sferze społecznej.

Stałym elementem działania Konwentu jest program promujący ludzi sukcesu z terenów dawnej Galicji, czyli **Galicyski Salon Sukcesu**, będący kontynuacją Przemyskiego Salonu Sukcesu, którego realizację Konwent zainicjował w 2006 r. Salon Przemyski propagował osiągnięcia miasta i regionu. W trakcie cyklicznych imprez prezentowano polityków, samorządowców, ludzi kultury i biznesu z regionu przemyskiego, którzy odnieśli sukces. Wspólne imprezy i spotkania są dobrą okazją do utrzymywania i poprawiania relacji z przedstawicielami władz publicznych różnych szczebli, jak również przyczyniają się do integracji stowarzyszeń miasta i regionu. Organizatorzy pokazując różne drogi do sukcesu w rejonach pogranicza, pragną wykazać, że tylko współpraca pomiędzy regionami oraz korzystanie z dobrych doświadczeń pozwoli na rozwój ziemi przemyskiej. W 2009 r. powołano Kapitułę Galicyjskiego Salonu Sukcesu, w której oprócz Przemyskiego Konwentu Społeczno-Gospodarczego znaleźli się przedstawiciele Regionalnej Izby Gospodarczej, Cechu Rzemiosł Różnych, Przemyskiej Kongregacji Kupieckiej, Centrum Kulturalnego w Przemysku, Towarzystwa Przyjaciół Przemysła i Regionu, Stowarzyszenia „Projekt Polska” oraz Lwowskiej Kongregacji Kupieckiej. Od września do grudnia 2009 r. organizacje wspólnie zorganizowały cztery salony. Do udziału w spotkaniach, jako gości głównych, zapraszano m.in. prezydenta Rzeszowa Tadeusza Ferencę, prezydenta Krosna Piotra Przytockiego, Posła Piotra Tomańskiego, Eurodeputowaną Elżbietę Łukacijewską, Posła Wojciecha Pomajdę, Rektora Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie Tadeusza Pomianka oraz dyrektora Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Marka Indyka.

---

³ Konwent: reaktywacja, „Życie Podkarpackie”, 17.05.2006.

Przykładowo w grudniu 2009 r. odbył się IV Galicyjski Salon Sukcesu połączony z Opłatkami Przemyskich Stowarzyszeń. Gośćmi tego spotkania byli m.in. Przewodniczący Sejmiku Wojewódzkiego - Andrzej Matusiewicz oraz Wojewoda Podkarpacki Mirosław Karapyta.⁴ W maju 2011 r. odbył się X Jubileuszowy Galicyjski Salon Sukcesu z udziałem około 200 osób, w tym przedstawiciele władz miasta Przemyśla, Starostwa, władz regionalnych, a także gości specjalnych: Wiceministra Skarbu Państwa i posła na Sejm RP Jana Burego oraz Marty Półtorak - prezesa zarządu m.in. firmy Marma Polskie Folie i prezesa spółki Develop Investment (nowego właściciela centrum handlowego Millenium Hall w Rzeszowie), którzy opowiedzieli o swojej drodze do sukcesu.⁵ Spotkania odbywające się w ramach Galicyjskiego Salonu Sukcesu, obok części oficjalnej, w której główni goście prezentują swoją drogę do sukcesu, zawsze obejmują część rozrywkowo-artystyczną i odbywają się z udziałem prasy, radia i telewizji, co nadaje im szeroki rozgłos.

Kolejną ważną cykliczną imprezą organizowaną przez Konwent jest **Wielokulturowy Opłatek Stowarzyszeń**. Do udziału w nim zapraszani są wojewódzcy i lokalni politycy, samorządowcy, przedstawiciele stowarzyszeń przemyskich oraz biznesu. Ta impreza o szczególnym znaczeniu w regionie zamieszkałym przez osoby różnych narodowości i religii, w sposób praktyczny jednoczy zróżnicowane środowiska, co ułatwia podejmowanie wspólnych działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości. W spotkaniach opłatkowych uczestniczy zwykle ponad 200 osób.

Przedsiębiorcy skupieni w Konwencie, wspierając **inicjatywy związane z rozwojem gospodarczym miasta i regionu przemyskiego**, uczestniczą w różnego rodzaju spotkaniach i zależnie od potrzeb sami je inicjują. Przykładowo w styczniu 2011 r. w związku ze zgłaszanymi przez lokalnych przedsiębiorców trudnościami z przekraczaniem polsko-ukraińskiej granicy, poseł Marek Rząsa zorganizował spotkanie z komendantem Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej w Przemyślu, w którym licznie uczestniczyli przedstawiciele Konwentu domagając się poprawy istniejącej sytuacji.⁶ W marcu 2011 r. przedsiębiorcy związani z Konwentem uczestniczyli w spotkaniu przedsiębiorców z Marszałkiem Województwa Podkarpackiego Mirosławem Karapytą, w którym udział wzięli również przedstawiciele władz miejskich i powiatowych - Zastępca Prezydenta Miasta Przemyśla Grzegorz Hayder oraz Starosta Przemyski Jan Pączek. W trakcie spotkania omawiano kierunki rozwoju oraz priorytety ważne dla Przemyśla i powiatu przemyskiego, a w szczególności m.in. funkcjonowanie Specjalnych Stref Ekonomicznych, aplikowanie i rozliczanie dotacji UE, problemy związane z edukacją zawodową kadry w wyspecjalizowanych zawodach, wysokie koszty utrzymania zatrudnienia, sprawy związane z otwarciem rynku pracy dla obywateli Ukrainy, inicjatywę powołania Polsko-Ukraińskiego Uniwersytetu w Przemyślu, promocję gospodarczą, budowę infrastruktury drogowej w województwie, graniczne przejścia drogowe oraz współpracę gospodarczą z Ukrainą. Wizyty Marszałka Województwa Podkarpackiego w Przemyślu mają być cykliczne.⁷

Na uwagę zasługuje również podejmowanie przez przedstawicieli Konwentu wielu działań wspierających i promujących tzw. **„zieloną energię”** na Podkarpaciu oraz włączanie się w inicjatywy innych instytucji. Organizowane są spotkania z udziałem władz powiatowych, gminnych, potencjalnych inwestorów, właścicieli poszczególnych technologii, aby doprowadzić do rozpoczęcia produkcji energii ze źródeł odnawialnych. W ramach tych akcji Konwent poszukuje i wspiera przedsiębiorców, którzy pragną inwestować w regionie w farmy wiatrowe, w firmy produkujące „zielony węgiel”, czyli paliwo ekologiczne i inne posiadające tzw. „Zielony certyfikat”. Przykładowo w

---

⁴ IV Galicyjski Salon Sukcesu połączony z Opłatkami Przemyskich Stowarzyszeń, http://www.tppir.przemysl.pl/salon_sukcesu_4.html

⁵ X Galicyjski Salon Sukcesu, Magazyn Mieszkańców „Konik Polny”, <http://konik-polny.pl>, 2.06.2011.

⁶ Delmanowicz D., *Przedsiębiorcy z Przemyśla: Mamy dość "korków" na polsko-ukraińskiej granicy*, <http://www.nowiny24.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20110112/PRZEMYSL/417286638>, 12.01.2011.

⁷ Spotkanie z Marszałkiem Województwa Podkarpackiego, <http://www.rig-przemysl.pl/316.spotkanie-z-marszalkiem-wojewodztwa-podkarpackiego.html>

czerwcu 2011 r. z inicjatywy Konwentu odbyło się spotkanie w Starostwie powiatowym w Przemyślu z udziałem właściciela patentu, przedsiębiorców, przedstawicieli władz samorządowych oraz producentów rolnych z terenów przygranicznych polskich i ukraińskich. Spotkanie, któremu patronował Starosta Przemyśki praktycznie rozpoczęło realizację projektu stworzonego przez Konwent: „Wschodnie zagłębie zielonego węgla”.

Przemyski Konwent Społeczno-Gospodarczy organizuje **misje gospodarcze**, w których obok przedsiębiorców uczestniczą przedstawiciele miasta i gminy Przemyśl. Biznes i samorządy wspólnie starają się o wykorzystanie w rozwoju regionu możliwości, jakie daje przygraniczne położenie. W 2007 r. Konwent zorganizował niezwykle udaną misję gospodarczą do miasta Bielce (Balti) w Mołdawii, w której uczestniczyło 35 osób – głównie przedsiębiorców. Delegację polską wobec władz miasta Bielce reprezentował wójt gminy Przemyśl Witold Kowalski oraz radny miasta Przemyśla Jacek Dygut. Misja zakończyła się sukcesem uczestniczących firm. Podpisano pierwsze umowy, zawarto uzgodnienia handlowe.⁸ Z kolei w 2011 r. przemyscy przedsiębiorcy, przedstawiciele samorządów przemyskich i lwowskich, regionalnych środowisk gospodarczych i parlamentarzyści uczestniczyli w noworocznym spotkaniu biznesowym we Lwowie. Lwowskie firmy zostały zaproszone do inwestycji w Centrum Logistycznym, które ma powstać w Przemyślu i funkcjonować na zasadzie inkubatora przedsiębiorczości. To inicjatywa Przemyskiego Konwentu Społeczno-Gospodarczego. Ponadto w strefach ekonomicznych w Przemyślu i podprzemyskich Orłach.⁹

Konwent aktywnie angażował się również w akcję Fundacji Batorego „**Masz Głos – Masz Wybór**” na terenie Przemyśla. W ramach akcji mającej na celu m.in. wspomaganie inicjatyw lokalnych oraz kontrolowanie lokalnych samorządów w procesie przestrzegania zasad demokracji, stworzono koalicję pięciu stowarzyszeń: Przemyskiego Konwentu Społeczno-Gospodarczego, Przemyskiej Kongregacji Kupieckiej, Przemyskiego Stowarzyszenia Kupieckiego, Stowarzyszenia Młode Centrum koła w Przemyślu oraz Stowarzyszenia Budowy Wielkiego Dzwonu Papieskiego. Jednym z działań koalicji było otwarte spotkanie - debata z Prezydentem Przemyśla na temat szans rozwojowych miasta w drugiej połowie kadencji, zakończone podpisaniem przez Prezydenta zobowiązania dotyczącego zadań programowych, które zostaną zrealizowane do końca 2008 r., a następnie sprawdzeniem w końcu roku czy podpisane zobowiązania zostały spełnione. Ponadto w ramach akcji zorganizowano m.in. imprezę pod nazwą „Samorządy na gorąco”. W scenerii piknikowej członkowie stowarzyszeń mogli przedyskutować lokalne problemy z przedstawicielami Wojewody, Prezydenta i Starosty.

Wychodząc z założenia, że lokalne gazety ukierunkowane są na informacje mało interesujące dla lokalnych stowarzyszeń, w czerwcu 2010 r. Konwent podjął działania wspierające powstanie nowej, lokalnej gazety reklamowo-publicystycznej pod nazwą „**Konik Polny**”. Członkowie Konwentu przygotowują część publicystyczną, a wydawca (PHU Studio Kolor) – część komercyjną, co umożliwia bezpłatne dystrybuowanie magazynu. Dwutygodnik ukazuje się w powiatach przemyskim i jarosławskim. Przedstawiane są w nim ważne tematy, jak np. kontakty międzynarodowe powiatu przemyskiego, przebieg spotkań przedstawicieli władz samorządowych różnych szczebli z przedsiębiorcami, przyjazność miasta dla osób niepełnosprawnych w kontekście angażowania ich w życie publiczne, osiągnięcia uczelni wyższych działających w powiatach obejmowanych zasięgiem magazynu, czy zagadnienia prawne interesujące dla przedsiębiorców.

---

⁸ Szanowni Przedsiębiorcy Krakowskiej Kongregacji Kupieckiej O/T Przemyśl,
<http://www.kongregacjaprzemyska.com/?url=aktualnosci&art=110>

⁹ Ziętał N., *Ukraińcy chcą inwestować w Przemyślu i okolicach*,
<http://www.strefabiznesu.nowiny24.pl/artukul/ukraincy-chca-inwestowac-w-przemyslu-i-okolicach-50143.html>, 3.02.2011.

Podejmowane inicjatywy i działania są wypracowywane podczas częstych spotkań Zarządu Konwentu. W roku 2009 odbyło się 30 posiedzeń Zarządu oraz Walne Zgromadzenie Konwentu, podobnie w 2010 r. Członkowie Zarządu spotykają się zwykle trzy razy w miesiącu, czasami częściej, aby omówić i przygotować liczne działania oraz przedyskutować dalsze plany.

5. Efekty działań

Najbardziej widocznym efektem działań Przemyskiego Konwentu Społeczno-Gospodarczego jest zbudowanie koalicji organizacji pozarządowych w Przemysłu i wzmocnienie trzeciego sektora, który stał się ważnym partnerem do współpracy dla władz samorządowych w mieście, powiecie i regionie. Skupiając istotne organizacje przedsiębiorców, kierownictwo Konwentu potrafiło zmobilizować je do aktywnego współdziałania na wielu różnych płaszczyznach. Dzięki temu organizacje reprezentujące przemyskich przedsiębiorców pod egidą Konwentu zyskały na znaczeniu, a jednocześnie poprawiły pozycję negocjacyjną wobec władz publicznych innych lokalnych organizacji pozarządowych. Niewątpliwie przyczyniły się do tego cykliczne imprezy organizowane przez Konwent z sukcesem: **Galicyjski Salon Sukcesu** oraz **Wielokulturowy Opłatek Stowarzyszeń**.

W 2009 r. Konwent był inicjatorem zaktywizowania **Miejskiej Rady Organizacji Pozarządowych** reprezentującej około 70 aktywnych przemyskich stowarzyszeń. Przewodniczącym prezydium Rady został Prezes Konwentu Jan Piszak. Na wniosek Konwentu i staraniem nowego Prezydium Rady udało się stworzyć Miejską Radę Pożytku Publicznego - ciała lepiej umocowanego formalnie niż Miejska Rada Organizacji Pozarządowych. W czerwcu 2011 r. Rada Miasta Przemysła powoła Radę. Stanowi to istotną pomoc Konwentu w integracji stowarzyszeń z terenu Przemysła dla lepszej współpracy z władzami miasta.

Ponadto Konwent wspierał powstanie i rejestrację Przemyskiej Kongregacji Kupieckiej, a także wypracował koncepcję i doprowadził do powołania Stowarzyszenia **Przemyski Uniwersytet Trzeciego Wieku**, aktywizując tym samym dużą grupę seniorów. Na koniec pierwszego roku działalności uniwersytet liczył ponad 230 członków.¹⁰ Do jego prowadzenia Konwent oddelegował swoich członków.

Dzięki aktywności Konwentu, jego przedstawiciele mają **bliskie, robocze kontakty z władzami miasta, powiatu i regionu**, a także z doświadczonymi partnerami gospodarczymi w Polsce, na Ukrainie i w Mołdawii, których zyskał w ciągu niespełna 5 lat działania. To pomaga wspólnie wypracowywać nowe projekty oraz rozwiązywać pojawiające się problemy. Systematyczne spotkania i konsekwentne działania obu stron dialogu powoli przynoszą rezultaty w postaci przyciągania firm z Ukrainy zainteresowanych inwestowaniem. Pojawili się przedsiębiorcy chętni do prowadzenia działalności gospodarczej w Przemysłu i do zainwestowania w przemyskiej wolnej strefie ekonomicznej. Ponadto pomysł Konwentu - powstanie Centrum Logistycznego w Przemysłu, które ma funkcjonować jako inkubator przedsiębiorczości ma szansę na realizację, jeśli powiedzie się wnioskowanie o finansowanie tego projektu z Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Ukraina-Białoruś. W 2011 r. trwają prace nad opracowaniem wniosku.

Poza tym istnieje olbrzymia szansa, że w wyniku systematycznych działań i spotkania z czerwca 2011 r. poświęconego projektowi stworzonemu przez Konwent pn. „Wschodnie zagłębienie zielonego węgla”, powstaną cztery przedsiębiorstwa po obu stronach granicy polsko-ukraińskiej produkujące „zielony węgiel”. Poza utworzeniem nowych miejsc pracy i współpracy przedsiębiorców pogranicza, urzeczywistnienie tego projektu niesie z sobą wiele dodatkowych wartości, jak m.in.

---

¹⁰ <http://www.putw.org.pl/historia-putw>

zagospodarowanie tysięcy hektarów nieużytków rolnych pod produkcję roślin energetycznych i co najważniejsze - zmniejszenie emisji CO₂ do atmosfery.

Konwent powołał również wspólny zespół gospodarczy do prowadzenia negocjacji i wypracowania koncepcji funkcjonowania **Zielonego Rynku** w Przemyślu, targowiska, które jest własnością Gminy Miejskiej Przemyśl. Wspólnie z władzami miasta ustalono, w jaki sposób targowisko zostanie uporządkowane i zmodernizowane i jaki będzie wkład kupców w jego rewitalizację.¹¹

W czasach, kiedy wydaje się, że tradycyjne media, jak drukowana prasa przeżywają fazę schyłkową, Konwentowi udało się stworzyć od podstaw i z sukcesem wydawać nową, lokalną gazetę reklamowo-publicystyczną pod nazwą „Konik Polny”, która jako bezpłatny dwutygodnik o objętości 8-12 stron wydawana jest w nakładzie 15.000 egzemplarzy w dwóch powiatach: przemyskim i jarosławskim. Twórcy magazynu zapewniają, że zwrotów nie ma. W ciągu roku (do 12 maja 2011) ukazało się 16 numerów dwutygodnika. Poza formą papierową, gazeta ukazuje się w wersji *on-line* pod adresem <http://konik-polny.pl>.

6. Podsumowanie

Przemyski Konwent Społeczno-Gospodarczy jest aktywnym stowarzyszeniem, które konsekwentnie realizuje autorskie inicjatywy integrujące lokalne środowisko organizacji pozarządowych, nie tylko reprezentujących przedsiębiorców. Jest to istotne z punktu widzenia popierania decyzji korzystnych dla miejscowych firm, ale również ostatecznie przekładających się na dobrobyt społeczności lokalnej. Wzajemne zrozumienie różnych grup społecznych sprzyja współpracy i łagodzeniu ewentualnych sporów. Osoby związane z Konwentem – kreatywni pasjonaci i społecznicy nie obawiający się podejmowania wyzwań i odważnych przedsięwzięć - potrafią współpracować zarówno z organizacjami reprezentującymi środowiska gospodarcze, sportowe, kulturalne i społeczne, jak również z politykami i przedstawicielami administracji samorządowej i publicznej różnych szczebli. Robocze i bliskie relacje z nimi poprawiają przepływ informacji, a tym samym stanowią dobry grunt do rozmów, również na trudne i kontrowersyjne tematy pomiędzy stronami współpracy, ale jedynie w ten sposób można kształtować swobodę działalności gospodarczej przemyskich przedsiębiorców.

---

¹¹ Szturm-Szajan D., *Zielony Rynek nabiera ogłady*, Super Nowości, 3.12.2009.